

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 591/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED]

[REDACTED],
zastúpenej Advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, IČO 47 239 441, v mene ktorej koná advokát Mgr. Lukáš Opett, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 50/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 50/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka uzavrela 27. októbra 2015 so žalovanou (univerzitou) zmluvu o zabezpečení vysokoškolského štúdia pre zahraničného študenta v odbore všeobecného lekárstva. Žalovaná rozhodnutím zo 16. októbra 2017 vylúčila sťažovateľku zo štúdia pre nesplnenie požiadaviek vyplývajúcich zo študijného programu. Na základe žaloby sťažovateľky o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej Krajský súd

v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 1 S 306/2017 z 30. mája 2019 zrušil rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľka podala 11. októbra 2019 na Okresnom súde Banská Bystrica návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie sumy 9 000 eur z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Túto sumu sťažovateľka pôvodne zaplatila žalovanej za zabezpečenie vysokoškolského vzdelávania v príslušnom akademickom roku. Pretože žalovaná neposkytla vzdelávanie tak, ako to bolo uvedené v zmluve, sťažovateľka si uplatnila proti nej nárok na vrátenie. Platobný rozkaz z 3. marca 2020 napadla žalovaná odporom. Po zrušení platobného rozkazu bolo sťažovateľke 19. mája 2020 doručené upovedomenie o postúpení veci okresnému súdu. Duplika žalovanej zo 6. júla 2020 bola sťažovateľke doručená 21. októbra 2020.

4. Sťažovateľka 22. júna 2021 požiadala okresný súd o nariadenie termínu pojednávania. Okresný súd doručil sťažovateľke 18. októbra 2021 predvolanie na pojednávanie na 1. december 2021. Termín pojednávania bol následne okresným súdom zrušený z dôvodu mimoriadnych opatrení v súdnictve z dôvodu pandemickej situácie. Dňa 2. februára 2022 doručil okresný súd krajskému súdu žiadosť o pripojenie správneho spisu vedeného pod sp. zn. 1 S 306/2017.

5. Okresný súd doručil sťažovateľke 13. mája 2022 predvolanie na pojednávanie na 1. júl 2022. Na tomto pojednávaní sťažovateľka informovala, že v jej veci o ne/vylúčení z vysokoškolského štúdia rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 2 S 170/2020 z 25. mája 2022 o zrušení v poradí druhého rozhodnutia žalovanej o vylúčení sťažovateľky zo štúdia. Okresný súd pojednávanie následne odročil na 2. november 2022.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti tiež uviedla, že okresný súd jej právneho zástupcovi mailom 28. októbra 2022 oznámil, že pojednávanie nariadené na 2. november 2022 „ruší z procesných dôvodov“, pričom to bližšie nešpecifikoval. Na základe podnetu právneho zástupcu sťažovateľky o spresnenie dôvodov zrušenia nariadeného pojednávania okresný súd následne v ten istý deň doručil do elektronickej schránky právneho zástupcu sťažovateľky uznesenie z 24. októbra 2022 o prerušení napadnutého konania *do právoplatného skončenia súdneho konania vedeného pred krajským súdom pod sp. zn. 2 S 170/2020*. Sťažovateľka tento postup okresného súdu považuje za neštandardný, a aj preto podala proti uzneseniu o prerušení konania odvolanie. Podľa sťažovateľky rozsudok krajského súdu č. k. 2 S 170/2020 z 25. mája 2022 nadobudol právoplatnosť už 6. júla 2022, a preto nebol dôvod, aby okresný súd prerušil napadnuté konanie. Dôvod na prerušenie konania tak, ako ho zafinoval okresný súd, podľa sťažovateľky teda od 6. júla 2022 neexistuje.

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje, že nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nesprávnym postupom došlo k zbytočným prietahom a porušeniu jej označených práv. Od podania návrhu na platobný rozkaz uplynuli viac ako 3 roky a od postúpenia veci okresnému súdu uplynulo obdobie 2,5 roka. Vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté a napadnuté konanie je z neexistujúceho dôvodu prerušené, aj keď neprávoplatne. Podľa názoru sťažovateľky

predmetnú vec nemožno hodnotiť po právnej ani faktickej stránke ako zložitú, a preto dĺžku napadnutého konania, v rámci ktorej nedokázal okresný súd právoplatne rozhodnúť, považuje za neprimeranú. Sťažovateľka vníma v postupe okresného súdu nečinnosť, a to v období od 19. mája 2020 do 17. októbra 2021, od 30. novembra 2021 do 11. mája 2022 a od 2. júla 2022 do 23. októbra 2022.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľky obsahuje zákonom ustanovené náležitosti a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľky považoval ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že podľa § 45 zákona o ústavnom súde je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet a rozsah konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Ústavný súd výslovne zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené zvoleným advokátom (napr. II. ÚS 660/2016, I. ÚS 217/2020).

10. Z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „len“ konaním okresného súdu v napadnutom konaní, čím (jednoznačne) vymedzila aj predmet konania pred ústavným súdom.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (napr. II. ÚS 26/95). Pri výklade tohto základného práva si ústavný súd zároveň osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmavať spoločne (IV. ÚS 90/2010, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

12. Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že v prípade ústavných sťažností namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy takéto ústavné sťažnosti odmieta ako zjavne neopodstatnené, ak porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietahoch (napr. III. ÚS 59/05, IV. ÚS 434/08, I. ÚS 210/2018), resp. ak argumenty v ústavnej sťažnosti v čase jej podania nepreukázali takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 177/04, I. ÚS 192/2015). K iným dôvodom zakladajúcim záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci (súdu), ktorá je vždy posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. I. ÚS 156/2019).

13. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na rozhodovaciu prax a judikatúru ESĽP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok ESĽP z 15. 10. 1999, body 58 a 69; Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok ESĽP zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

14. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že nie každý prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. III. ÚS 59/05, IV. ÚS 221/05, I. ÚS 550/2020, II. ÚS 246/2022). Pojem zbytočné prietahy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy. Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, II. ÚS 129/06, IV. ÚS 513/2020). Na kratšie obdobia nečinnosti ústavný súd spravidla prihliada, ak sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania. Oneskorenie v niektorej fáze konania môže byť tolerované, ak celková dĺžka konania nemôže byť považovaná za neúmernú (rozsudok ESĽP vo veci Pretto a iní proti Taliansku z 8. 12. 1983, sťažnosť č. 7984/77, bod 37).

15. Po preskúmaní ústavnej sťažnosti a postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že okresný súd konal v zásade plynulo. V jeho postupe možno zaznamenať iba jedno obdobie nečinnosti, a to v období približne od októbra 2020 do októbra 2021, keď nariadil prvé pojednávanie vo veci. Toto obdobie, keď okresný súd nevykonal žiadny procesný úkon, spadá do všeobecne známeho obdobia prijatých opatrení súvisiacich so šírením ochorenia COVID-19, ktoré mali v súdnictve vplyv na plynulosť súdnych konaní, a túto objektívnu skutočnosť ústavný súd čiastočne zohľadnil. Z uvedených dôvodov bolo zrušené aj pojednávanie nariadené na 1. december 2021.

16. Ústavný súd teda prihliadol na skutočnosť, že zo strany okresného súdu išlo len o krátkodobé obdobia nečinnosti, pričom tento zistený ojedinelý priesťah v priebehu napadnutého konania okresného súdu nedosahuje v okolnostiach danej veci ústavnoprávne relevantnú intenzitu. V ďalšom priebehu napadnutého konania ústavný súd nečinnosť okresného súdu nezaznamenal. Pojednávanie nariadené na 1. júl 2022 bolo vykonané a následne odročené na ďalší termín.

17. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že prerušením konania došlo k zbytočným priesťahom v napadnutom konaní pred okresným súdom, ústavný súd uvádza, že čl. 48 ods. 2 ústavy upravujúci základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je potrebné vykladať aj v súvislosti s ostatnými článkami ústavy a je potrebné nazrieť aj do procesnoprávnych noriem upravujúcich postup súdov v civilnom súdnom konaní (napr. II. ÚS 199/2019, II. ÚS 238/2020).

18. Podľa § 164 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha súdne alebo správne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na také konanie podnet. K fakultatívnemu rozhodnutiu o prerušení konania podľa § 164 CSP je potrebné uviesť, že pôjde o otázky, ktoré by súd mohol sám vyriešiť ako prejudiciálne (pozri § 194 CSP). Je však na vôli súdu, či tak urobí alebo či počká na vyriešenie otázky v súdnom alebo správnom konaní, ak takéto konanie už prebieha, alebo môže dať na takéto konanie aj sám podnet a následne konanie preruší.

19. Príslušný súd si pri fakultatívnom prerušení konania však musí uvedomiť a najmä zvážiť, či prerušenie konania prispeje (alebo je dokonca predpokladom) k spravodlivému rozhodnutiu vo veci (t. j. k naplneniu dikcie čl. 46 ods. 1 ústavy) a tento dôvod prerušenia konania tak preváži nad záujmom na postupe bez zbytočných priesťahov, ktorý je rozhodnutím o prerušení konania dotknutý. Pri fakultatívnom prerušení konania (na rozdiel od obligatórneho podľa § 162 CSP) je to práve súd, ktorý vyvažuje jednotlivé záujmy stojace pri prerušení konania proti sebe – záujem na spravodlivom rozhodnutí veci a záujem na konaní bez zbytočných priesťahov. Vyváženie stretu týchto záujmov v prospech záujmu na spravodlivom rozhodnutí veci pretavené do rozhodnutia o prerušení konania musí byť v prípade fakultatívneho prerušenia konania riadne zdôvodnené v odôvodnení rozhodnutia, ktorým sa konanie prerušuje.

20. Teda samotný Civilný sporový poriadok počíta s takým „*priesťahom*“ v konaní spočívajúcom v možnom prerušení konania na účely vyriešenia otázky, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. Takýto „*priesťah*“, resp. odôvodnenú realizáciu takého fakultatívneho úkonu súdu podľa § 164 CSP nemožno potom považovať za zbytočné, ale za zákonom predpokladané a v prípade riadneho odôvodnenia ich realizácie neporušujúce právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 199/2019, II. ÚS 313/2021).

21. Prevedené na skutkový a právny stav v sťažovateľkinej veci ústavný súd hodnotí argumentáciu okresného súdu, ktorou odôvodnil prerušenie konania do právoplatného skončenia súvisiaceho konania vedeného pred krajským súdom, resp. vedeného žalovanou v súvislosti s posúdením podmienok na ne/vylúčenie sťažovateľky zo štúdia, za ústavne akceptovateľnú a neporušujúcu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a na prejednanie veci v primeranej lehote. V okolnostiach danej veci je nepochybné, že súvisiace správne konanie vedené pred žalovanou má podstatný význam pre rozhodnutie okresného súdu v napadnutom konaní. Okresný súd rozhodol prerušiť napadnuté konanie v záujme dosiahnutia čo najspravodlivejšieho meritórneho rozhodnutia. Závery okresného súdu ústavný súd pokladá za ústavne korektné.

Okresnému súdu možno v uznesení o prerušení konania vytknúť formuláciu výroku „*súd konanie prerušuje do právoplatného skončenia súdneho konania vedeného pred Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 2 S 170/2020*“, ktorý jednoznačne nezodpovedá skutočnosti. Formulácia mala smerovať ku konaniu žalovanej, ktorej bola vec opätovne vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci sťažovateľky.

22. Na základe uvedeného ústavný súd nevyhodnotil doterajšiu dĺžku rozhodovania okresného súdu v napadnutom konaní (2 a pol roka, pozn.) aj s prihliadnutím na judikatúru ESLP ako nezlučiteľnú so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V postupe okresného súdu v napadnutom konaní bola zistená ojedinelá nečinnosť okresného súdu, ale v okolnostiach posudzovanej veci nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu, na základe ktorej by po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie bolo možné vysloviť porušenie sťažovateľkou označených práv. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. Ústavný súd v závere pripomína, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade nečinnosti okresného súdu v ďalšom priebehu konania sa sťažovateľka môže obrátiť na ústavný súd s novou ústavnou sťažnosťou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu